

MESTNA OBČINA MARIBOR

 SKUPNA
OBČINSKA UPRAVA
MARIBOR
—
SKUPNA SLUŽBA
VARSTVA OKOLJA

OBRAZLOŽITEV

Odloka o razglasitvi gozdov s posebnim namenom v Mestni občini Maribor

UVOD

Odlok je pripravila delovna skupina za pripravo Odloka o gozdovih s posebnim namenom v Mestni občini Maribor (v nadaljevanju: MOM). Koordiniranje odloka je prevzela Skupna služba varstva okolja, Skupne občinske uprave Maribor (v nadaljevanju: SSVO). Pri tem so sodelovale še naslednje službe mestne uprave: Sekretariat za splošne zadeve, Urad za gospodarske dejavnosti, Služba za razvojne projekte in investicije – projektna pisarna, Urad za komunalo, promet in prostor (Sektor za urejanje prostora, Sektor za komunalo in promet, Služba za geografski informacijski sistem in obdelavo podatkov). Pri pripravi sta sodelovali strokovni instituciji: Zavod za gozdove Slovenije in Zavod Republike Slovenije za varstvo narave. Prav tako se je Odlok pripravil v okviru projekta RESOLVE, ki ga delno financira Evropska unija, in sicer iz Evropskega sklada za regionalni razvoj v okviru programa Interreg Evropa.

PРАВNA PODLAGA

Pravni podlagi za pripravo in sprejem Odloka o razglasitvi gozdov s posebnim namenom (v nadaljevanju: GPN) v MOM sta:

- Zakon o gozdovih, ki v drugem odstavku 45. člena določa, da lokalna skupnost lahko s predpisom razglasi GPN, če je izjemna poudarjenost njihovih funkcij v interesu lokalne skupnosti.
- Statut Mestne občine Maribor (Medobčinski uradni vestnik, št. 10/2011, 8/2014 in 12/2019), v katerem je v 23. členu določeno, da odloke sprejema mestni svet.

Občina Maribor ima veljavni Odlok o območju, v katerem se razglašajo GPN in o njihovi zaščiti (Medobčinski uradni vestnik, št. 6/1983), ki je bil sprejet na podlagi Zakona o gozdovih iz leta 1974. Ta odlok sicer opredeljuje območje mestnih gozdov in poseben režim gospodarjenja v njih, vendar ima naslednje pomanjkljivosti:

- območja niso opredeljena po katastrskih občinah, parcelah in delih parcel;
- ni usklajen z določili Zakona o gozdovih v prvem in drugem odstavku 46. člena, ki določata, da se poleg režima gospodarjenja s takim gozdom določi izvajalec tega režima in zavezanec za zagotovitev sredstev za stroške, ki nastajajo zaradi posebnega režima gospodarjenja ali posebnega režima ureditve in opreme GPN;
- ni določil o nadomestilih in odkupu teh gozdov.

RAZLOGI IN CILJI ZA RAZGLASITEV ODLOKA

Razlogi za sprejem odloka so uskladitev z veljavno področno zakonodajo ter pravna in vsebinska ureditev tistih gozdov, ki izpolnjujejo pogoje za GPN zaradi njihovih izrazito poudarjenih socialnih in ekoloških funkcij.

V 5. točki 3. člena zakona Zakonu o gozdovih so navedene naslednje **funkcije gozdov**:

- **ekološke**: varovanje gozdnih zemljišč in sestojev, hidrološka, funkcija ohranjanja biotske raznovrstnosti ter klimatska funkcija;

- **socialne:** zaščitna funkcija – varovanje objektov, rekreacijska, turistična, poučna, raziskovalna, higiensko
- zdravstvena funkcija, funkcija varovanja naravnih vrednot, funkcija varovanja kulturne dediščine, obrambna ter estetska funkcija;
- **proizvodne:** lesnoproizvodna funkcija, pridobivanje drugih gozdnih dobrin ter lovno-gospodarska funkcija.

Cilji odloka o GPN v MOM so:

- ohranjanje gozdov,
- zagotavljanje funkcij gozda,
- izboljšanje lastniške strukture,
- prilagoditev gospodarjenja,
- ureditev infrastrukture,
- izboljšanje odnosa uporabnikov in lastnikov do gozda (izboljšanje komunikacije, nudenje pomoči pri ravnanju, ozaveščevalne akcije glede bontona),
- vzpostavitev sistematičnega in trajnostnega ravnanja lokalne skupnosti z GPN,
- izvedba ukrepov iz Občinskega programa varstva okolja do leta 2030. Sledimo ciljem izvedbe dveh ukrepov: Informiranje in ozaveščanje javnosti o pomenu biotske raznovrstnosti gozdov ter prioriteto lastnikov gozdov glede trajnega ravnanja in ohranjanja gozdov (U.1.1.11) in Priprava novega pravnega akta o razglasitvi gozdov s posebnim namenom (U.2.2.8).

Gozdovi v mestu in na njegovem obrobju zvišujejo kakovost bivanja ter so pomembni in nepogrešljivi zaradi socialnih in ekoloških funkcij. Omogočajo stik z naravo, mir, spremembo okolja in estetski užitek. V gozdovih se lahko marsikaj naučimo o procesih v naravi, poleg tega so pomembni kot zakladnica naravne in kulturne dediščine.

Gozdovi imajo veliko vlogo pri blaženju podnebnih sprememb. Mesta v bližini gozdov imajo boljši zrak, manj se pregrevajo, so bolj zaščitena pred vetrovi. Gozdovi uravnavajo odtok padavinske vode, prispevajo k manjši obremenitvi zraka s prašnimi delci in skladiščenju ogljika ter varujejo mesto pred ekstremnimi vremenskimi pojavi, ki jih povzročajo podnebne spremembe.

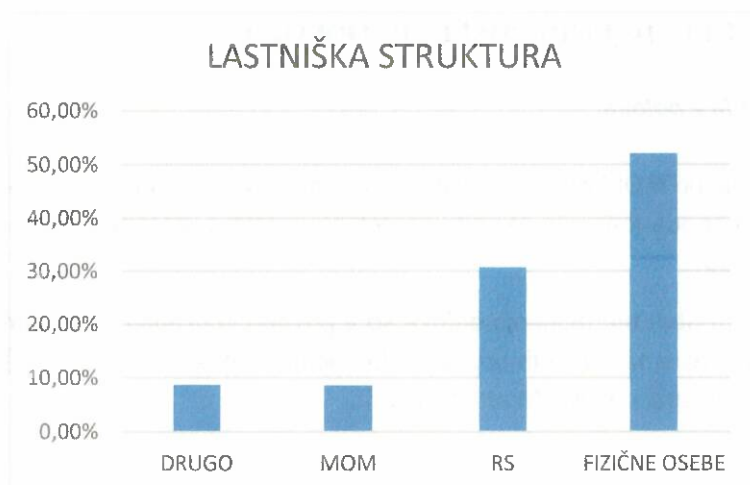
Območje GPN je usklajeno s prostorskimi akti MOM (usklajeno z nastajajočim novim OPN), po sprejetju odloka pa se območje uskladi še z razvojnimi dokumenti (gozdnogospodarskimi načrti Zavoda za gozdove Slovenije).

OCENA STANJA

V MOM smo kot poglobitve probleme na območju GPN zaznali: neustrezno gospodarjenje ali pomanjkanje le-tega, razdrobljeno lastniško strukturo, nezadostno infrastrukturo v podporo socialnim funkcijam gozda, nedovoljene posege v gozd in neustrezen odnos meščanov do gozda.

Zaradi množičnega obiska lahko pride do dodatnih stroškov pri sečnji in spravilu lesa, pa tudi stroškov zaradi dodatnih gojitvenih in varstvenih del v gozdu, ki so lahko posledica tudi vandalizma. Med lastniki gozda je precej takšnih, ki zaradi določenih omejitev (starost, bolezen, neznanje, pomanjkanje interesa ipd.) ne morejo, ne zmorejo ali tudi ne želijo gospodariti z gozdom. Gozd, s katerim se ne gospodari, postaja vedno bolj neurejen, nepriljubljen in celo nevaren za obiskovalce.

Prilagojen način gospodarjenja v mestnih gozdovih je na zasebnih parcelah otežen, ker prevladuje izrazito razdrobljena posest. Javni interes in interes lastnika sta velikokrat v konfliktu. Na spodnjem grafu je prikazano, kako razdrobljena je lastniška struktura.

Graf 1: Graf prikazuje lastniško strukturo v GPN. Približno 50% je zasebnih lastnikov, 30% je v lasti Republike Slovenije, 10% v lasti MOM in 10% v drugi lasti (1% javno dobro in 4% v lasti pravnih oseb in 5% v lasti župnije).

Raba gozdov je po zakonu skupni izraz za izkoriščanje funkcij gozdov in je dovoljena tudi ne lastnikom gozdov. Lastniki gozdov so med drugim dolžni na uporabnikovo odgovornost dovoliti prost dostop in gibanje po njihovem gozdu, nabiranje plodov, zelatih rastlin in gob v zakonsko omejenih količinah, rekreacijo v gozdu ipd. Na istem prostoru lahko pride do konfliktov med različnimi funkcijami, ki niso povsem združljive, kar lahko privede do nekulturnega obnašanja in celo vandalizma.

GPN so namenjeni dnevni rekreaciji, počitku, igri in izobraževanju. Ugotavljamo, da so mestni gozdovi **pomanjkljivo opremljeni** za te namene. To se je odrazilo tudi skozi predlagane projekte participativnega proračuna.

Odnos meščanov do gozda je še vedno neprimeren, saj prihaja do onesnaževanja in poškodovanja gozda na različne načine. Najbolj vidna so obdobja manjša odlagališča odpadkov, predvsem zelenega odreza, ki ga iz zemljišč v lasti MOM redno čistimo. Prisoten je tudi adrenalinski način rekreacije (divje vožnje s kolesi in motorji) in vnos invazivnih (tujerodnih) vrst (rastlin v sklopu zelenega odreza in živali v vodne ekosisteme).

Zaradi različnih **preteklih posegov** (umeščanje različnih prometnih povezav skozi gozd) se je pojavila fragmentiranost gozda. Bodoči posegi v prostor bi morali biti le izjema, da ne bodo prizadete funkcije gozdov in ne bo prišlo do fragmentiranja strnjjenih kompleksov gozdov.

POGLAVITNE REŠITVE

Vsebina tega odloka je skladna z določili 46. člena Zakona o gozdovih in obsega določitev gozdov, ki se razglasijo za GPN. Usklajenost se nanaša na določbe v zvezi z režimom gospodarjenja z GPN, določbe o izvajalcu tega režima ter določbe o zavezancu za zagotovitev sredstev za stroške, ki nastajajo zaradi posebnega režima gospodarjenja ali posebnega režima ureditve in opreme GPN.

S sprejetjem odloka in pozneje še »Usmeritev za gospodarjenje, nadomestila in kriterije za odkup na območju GPN v MOM« (v nadaljevanju: Usmeritve) bomo vzpostavili sistematično ravnanje z GPN. Tako bo lokalna skupnost zagotovila ekološke funkcije in okrepila socialne funkcije gozdov. Gozd so pljuča mesta in mu dajejo zeleno podobo, za to ga je potrebno obnavljati in vzdrževati. Temu bomo v prihodnje posvetili več pozornosti.

OCENA FINANČNIH IN DRUGIH POSLEDIC ODLOKA

1. Finančne posledice odloka

Z uveljavitvijo tega odloka bo MOM zagotovila ustrezna sredstva za nadomestila lastnikom, odkupe gozdov, vzdrževanje gozdov (gospodarjenje na lastnih parcelah), izdelavo posameznih ureditvenih načrtov in opremo za ureditev gozdov.

Stroški MOM v začetnem obdobju izvajanja odloka so v povprečju ocenjeni na **najmanj 35.000 eur/leto**. Sredstva se bodo zagotavljala na različnih proračunskih postavkah (glede na namen) znotraj organov MU MOM ter v SSVO, prvič v proračunu MOM za leto 2023.

1.1. Nadomestila

Pogoji za izplačilo nadomestila lastniku gozda nastopijo po nastanku najmanj ene od omejitev uživanja lastnine oziroma uveljavljanja lastninske pravice lastnika gozda (v nadaljevanju: omejitve). Nadomestila se bodo izplačevala na podlagi Usmeritev, kjer bodo natančno opredeljeni pogoji za izplačilo nadomestil lastniku gozda, merila za določitev višine nadomestil, navodila za vložitev zahtevka (kje, kdo, kako), navodila za izplačilo nadomestila (kdaj in kako) ipd.

Ocena potrebnih sredstev za izplačilo nadomestil zaradi omejitev uživanja lastnine oziroma uveljavljanja lastninske pravice lastnika gozda, ki nastanejo zaradi posebnega režima, je odvisna od umeščanja urbane opreme v gozdu na zasebnih parcelah s strani MOM. Letna ocena potrebnih sredstev za tovrstna nadomestila znaša približno **2.000 eur**. Težnja umeščanja urbane opreme bo zagotovo na parcelah v lasti MOM, kjer ta strošek ne nastane. V primeru umeščanja opreme na parcele v lasti drugih lastnikov se višina nadomestila obravnava in določi individualno s sporazumom med lastnikom gozda in MOM ter na podlagi mnenja Zavoda za gozdove Slovenije. Možni bodo tudi dogovori o brezplačni uporabi površin.

Letno oceno potrebnih sredstev bo vsako leto pripravila SSVO v sodelovanju z drugimi strokovnimi službami MOM, zunanjimi strokovnimi institucijami in vsakoletnimi razvojnimi načrti v povezavi z GPN.

1.2. Odkupi

V skladu s 47. členom Zakona o gozdovih ima MOM predkupno pravico pri nakupu gozdov, ki so s tem odlokom razglašeni za GPN. Če se z razglasitvijo gozda za GPN omeji uživanje lastnine oziroma uveljavljanje lastninske pravice na gozdu, ima lastnik tudi pravico vložiti zahtevo, da mu MOM ta gozd odkupi. Odkup se bo izvajal na podlagi Usmeritev, v katerih bodo natančno opredeljena merila za določitev prioritete odkupa površin, navodila kje in kako se vloži zahteva za odkup gozda, upoštevanje vrstnega reda vložnika, način določitve odkupne cene, pogoje za izvajanje odkupa, pridobivanje mnenj s strani strokovnih institucij, postopek javnega poziva MOM v primeru lastnega interesa odkupa ipd.

Ocena stroškov odkupa gozdov je izračunana s pomočjo povprečne cene gozdnih zemljišč v Sloveniji (1/2020), ki trenutno znaša 0,52 €/m² (<https://www.gozd-les.com/upravljanje-gozdov/cene-gozdov>). Če predvidevamo, da bi na leto v povprečju odkupili 2 ha gozdov, znaša to približno **12.000 eur/leto**. Znotraj GPN se predvideva tudi menjava gozdnih parcel.

Sredstva za namene pokrivanja odkupov bodo načrtovana v okviru letnega proračuna in večletnih načrtov razvojnih programov MOM. Sredstva bodo načrtovana na proračunski postavki organa, zadolženega za realizacijo odkupov. Letno oceno potrebnih sredstev bo vsako leto pripravila SSVO v sodelovanju s strokovnimi institucijami.

1.3. Gospodarjenje MOM na lastnih parcelah

MOM na področju rednega gospodarjenja z lastnimi parcelami GPN trenutno ne izvaja nobenih aktivnosti. Edini poseg oz. dela se izvršijo na podlagi izdanih inšpekcijskih odločb v okviru t. i. nujne sanitarne sečnje. Izvajalec del se sproti izbere na podlagi javnega naročila s strani pristojnega urada MOM.

Z namenom sistematičnega gospodarjenja na območju lastnih parcel GPN, ki jih je skupaj 60 ha, bo MOM načrtovala približno **6.000 eur/leto**. Ta strošek se bo deloma pokril z rednim gospodarjenjem in prodajo lesa.

1.4. Stroški za ureditev in opremo GPN

Ureditev in oprema GPN sta pomembni zato, da se okrepijo socialne funkcije gozdov in z ustrezno infrastrukturo zadovoljili potrebe različnih ciljnih skupin. Za posamične ureditvene načrte, realizacijo ureditev, opremo, informacijsko infrastrukturo in vzdrževanje opreme bo zato MOM načrtovala najmanj **15.000 eur/leto**. Sredstva se bodo načrtovala na različnih proračunskih postavkah znotraj organov mestne uprave MOM in v SSVO (tudi skozi projekte participativnega proračuna, različne EU projekte in pridobitvijo sredstev iz drugih virov ipd.).

2. Druge posledice odloka

Drugi pozitivni učinki/posledice odloka:

- Ob prihodnji spremembi Občinskega prostorskega načrta se posodobi tudi območje GPN (s spremembo odloka). Stanje je vedno usklajeno v obeh dokumentih.
- Usmerjeno in skrbno gospodarjenje tudi MOM, kot lastnice parcel.
- Izboljšanje komunikacije z mnogimi deležniki (lastniki, uporabniki idr.).
- Ozaveščanje, izobraževanje, usmerjanje in pomoč lastnikom pri gospodarjenju z gozdovi.
- Zaveza MOM, da se sistematično loti ureditvenih načrtov določenih območij in skrbi za ustrezno opremo v gozdu.
- Ohranjanje gozdov, izboljšanje vseh njegovih funkcij, skrb za boljše stanje GPN z vidika uporabnikov.
- Učinkovitejši nadzor v GPN.

PREDLOG SKLEPA MESTNEGA SVETA MOM

Mestni svet Mestne občine Maribor sprejme Odlok o razglasitvi gozdov s posebnim namenom v Mestni občini Maribor v prvem branju.

Pripravila:

Tea DREVENŠEK

Strokovna sodelavka VII/2-II

Skupna občinska uprava Maribor

Skupna služba varstva okolja

